

توافق تاریخی امیدهای کم‌رنگ

یک اجلاس دیگر زیست محیطی با بیانیه‌ای امیدوارکننده به پایان رسید؛ اما تجربه نشست‌های پیشین و بیانیه‌هایی کم‌ویش مشابه، امیدها و خوش‌باوری‌ها را کمرنگ می‌کند. کشورهای شرکت‌کننده در اجلاس زیست محیطی کاپ ۲۷، روز گذشته پس از دو هفته گفت‌وگو درباره مخاطراتی که تغییرات اقلیمی به همراه خواهد داشت، در نهایت توافقی را امضا کردند

صفحه ۵

دوشنبه ۳۰ آبان ۱۴۰۱ • ۲۶ ربیع الثانی ۱۴۴۴ • ۲۱ نوامبر ۲۰۲۲ • سال بیستم • شماره ۴۴۲۶ • ۱۲ صفحه • ۱۰۰۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: گزارشی از جزئیات درگیری در مهاباد، برگزاری مراسم تشییع شهدای امنیت در اصفهان، هنگامه قاضیانی و کتابیون ریاحی بازداشت شدند و یادداشت‌هایی از فریدون مجلسی، سعید برآبادی

«شرق» در گفت‌وگو با نمایندگان نقدهای موجود به کارآمدی دولت و نیاز به ترمیم چالش‌های اجرایی را بررسی کرد

تلنگر بہ کابینہ

گزارش تیتریک را در صفحه ۲ بخوانید



ساعت ۱۶:۳۰، ورزشگاه بین المللی خلیفه الریان

ایران - انگلیس روز امتحان

♦ کی روش: مقابل انگلیس
تاسرحد جان می جنگیم

♦ احسان حاج صفی: ما اینجا هستیم که بجنگیم
و گل های مان را تقدیم مردم داغدار ایران کنیم

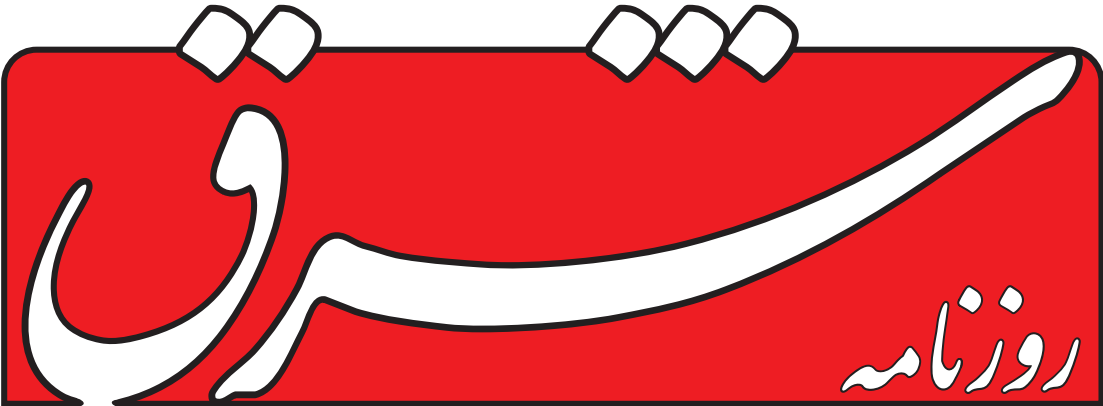
9

یادداشت

آنچه ممکن است و مطلوب



اگرچه مطلوبیت امور، پدیده‌ها و اهداف کلان اجتماعی و سیاسی نهایتاً با اراده اکثریت افراد جامعه معین می‌شود؛ و اساساً وقوع یا امکان‌پذیری آن نیازمند رد نظر گرفتن شرایط و مسامحه اجتماعی و سیاسی داخلی و بین‌المللی است. به همین ترتیب رد که تعامل دوسویه میزان امکان‌پذیری امور و اهداف اجتماعی و سیاسی می‌تواند کیفیت اطلاع آن را تحت تأثیر قرار دهد و برعکس. به بیان دیگر در تلاش برای تحقق این اهداف با یک نگاه عقلانیت‌محور و واقع‌گرایانه نباید میزان هزینه-فایده آنان را در نظر گرفت تا در نقطه‌ای که امکان و مطلوبیت، تلافی پیدا می‌کنند، بیشترین فایده و کمترین هزینه ادراک شده نهادها و افراد جامعه شود. با توجه به غلبه فضای احساسی بر جامعه امروز ما در پی حوادث اخیر و در نتیجه نپذیرفتن برخی واقعیات، حتی اگر توانیم به گونه‌ای سلیبی از نمود امکان و مطلوبیت یک پدیده یا امر اجتماعی سخن بگوییم، می‌توان به نحو ابیایی از امکان و مطلوبیت آن‌چه قابل دسترسی است، با جامعه سخن گفت. با این نگاه تا زمانی که بتوان با اصلاح ساختار، اهداف اجتماعی و سیاسی را به گونه‌ای که مطلوب جامعه باشد، محقق کرد، توسل به شیوه‌های خشونت‌آمیز و براندازانه چه در طی فرایند و چه در صورت وقوع آن، با تحمیل بیشترین هزینه، باعث تنزیل فایده و در نتیجه مطلوبیت ادراک‌شده خواهد شد. نامیدی از اصلاح شیوه‌ها و رویکردها اگرچه مختص اوضاع فعلی نیست و گویا روست و بیش از دو دهه اخیر بارها ابراز شده است و اگرچه به لحاظ شناختی دامنه عجز و یأس مصلحان در اذهان عمومی به وسعت امروز نبوده است؛ اما همچنان امکان و مطلوبیت اصلاحات بر رویکردهای براندازانه می‌چربد. به بیان دیگر نامایند از اصلاحات نه به معنای عدم مطلوبیت آن‌ها بلکه به دلیل تصور ناپذیری آن بر اساس تجربه‌های ناموفق گذشته است؛ بنابراین اراده حقیقی حاکمیت برای خوداصلاحی می‌تواند از تحركات خشونت‌آمیز در راستای ایجاد آینده میهم برای جامعه جلوگیری کند و از سوی دیگر با ارتقای کارآمدی و بقا و پایداری خود به عنوان اصلی‌ترین هدف دولت‌ها کمک کند. اگرچه مرگ مهملات در نزدیکی مردم گذشتۀ زمینه اعتراضات و تبادل خشونت میان معترضان و مأموران را فراهم کرد؛ اما آشفتنگی گفتمانی، خطاهای فاحش تحلیلی و شناختی، خشونت‌طلبی، وابستگی به برخی دولت‌های مغفور منطقه و قدرت‌های بیگانه و عدم اتحاد در جبهه به‌اصطلاح اپوزیسیون نظام نیز هیچ‌گاه نتوانسته است اعتماد و توجه مردم را به سمت اهداف آنان جلب کند.



گفت و گوی «شرق»

با محمد رضا تاجیک درباره اعتراضات اخیر

ناخود آگاه معطوف به زندگی



♦ عکس: سهند تاکی، شرق

در حقیقت، در این شرایط، اگرچه به نظر می‌رسد که با وجود این همه اعتراضات و بی‌وفایی‌ها، جامعه از یک بعد نظری اهمیت ویژه‌ای دارند؛ چراکه تحلیل و تبیین این پدیده‌ها، می‌تواند به درک هرچه بهتر آنها منتهی شود. البته گاه نظرات، تئوری‌ها و مفاهیم می‌توانند در این مسیر، به‌کار آید. از این منظر، این سؤال مطرح می‌شود که آیا این اعتراضات اخیر را می‌توان به‌عنوان یک پدیده نظری تحلیل کرد؟ آیا این اعتراضات را می‌توان به‌عنوان یک پدیده اجتماعی در نظر گرفت؟

با یک پدیده تحلیل‌ناپذیر مواجه هستیم که در هیچ قالب نظری‌ای قرار نمی‌گیرد و اگر بخواهیم آن را در قاب و قالب نظری قرار دهیم، تحریف می‌شود. هیچ نظریه جامعه‌شناختی یا سیاسی‌ای نمی‌تواند توضیحش دهد. جفا است به این پدیده اگر بخواهیم در قالب نظری فشرده‌اش کنیم. چون حقیقتش را گم می‌کنیم. این گفت‌وگو حاصل نشست با دکتر محمد رضا تاجیک در روزنامه «شرق» است. این گفت‌وگو را در صفحه ۱۱ بخوانید

یادداشت

مردم بحرین در آرزوی انسجام اجتماعی و اعتدال دینی



اردوان امب اصلانی

روز شنبه ۱۲ نوامبر در حدود ۳۵۰ هزار رأی‌دهنده در پادشاهی بحرین پای صندوق‌های رأی رفتند. حدود ۳۳۰ نامزد از جمله ۷۳ زن برای پست‌های شورای نمایندگان مجلس شورای اسلامی در این رویداد که اپوزیسیون شیعه که مشارکت در آن را نداشت، به رقابت پرداختند. نکته طنزآمیز اینجاست که پاپ فرانسیس در سفر اخیر خود به کشور پادشاهی بحرین، محمد بن عیسی آل خلیفه را به احترام و ترویج حقوق بشر افراخواند! واقعیت سیاسی و اجتماعی پادشاهی مشروطه بحرین با تقریباً ۱،۵ میلیون نفر جمعیت که بیش از نیمی از آنها کارگران خارجی هستند، با این انتخابات قدری نامنظمی می‌شود. مطابق بر شیعه اوقاف جمعیت قانون‌گذاری اسلامی و حزب سکولار وعد که به ترتیب در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ ممنوع شدند، خواستار تحریم انتخابات بودند. به نظر می‌رسد انتخابات به دور دوم بینجامد. اما چگونه می‌توان کشوری سالم و بدون مخالف داشت؟

بحرین نمونه‌ای از حکومتی نفتی است که در سطوح داخلی و جمعیتی با تنش‌هایی روبه‌رو است. این کشور پادشاهی کوچک با جمعیتی متشکل از بیش از ۶۵ درصد اتباع عمدتاً شیعه، توسط اقلیت سنی و طایفه آل خلیفه اداره می‌شود. از نظر نمایندگان سازمان‌های غیردولتی بحرینی در تبعید، اقلیت نهادینه‌شده نسبت به اکثریت شیعه آنان را به یک تبعیض بی‌گانه تبدیل کرده است. فرهنگ، زبان و تاریخ خاص این سرزمین در داخل کشور پادشاهی انکار شده و شیعیان از پست‌های اداری و خدمات عمومی محروم می‌شوند.

نورا حسینی: فروشگاه شهروند و شهر آفتاب مدت‌هاست در لیست فروش شهرداری تهران قرار دارند. روز گذشته نیز شورای شهر تهران یک‌فوریت لایحه‌ای را به تصویب رساند که براساس آن بخشی از سهام تعدادی از شرکت‌های تابعه شهرداری تهران جهت تسویه بدهی به بانک‌ها واگذار شود. شهرداری پیشنهاد می‌دهد شهرداری مؤسسه همشهری، فروشگاه‌های شهروند، شهر آفتاب و سهام ۴۰٫۲ درصدی شهرداری در فروشگاه‌های زنجیره‌ای رفاه بود. در شورای پنجم مصوب شد که سهام شرکت‌های همشهری و شهروند در بورس ارائه شود اما در لایحه جدید شهرداری درخواست خود را واگذاری سهام سکوت شده بود. بخشی از اعضای شورای شهر تهران با یک‌فوریت واگذاری سهام این شرکت‌ها مخالف بودند و معتقد بودند این لایحه نیاز به کار کارشناسی دارد اما موافقان فوریت هم معتقد بودند بدهی‌های شهرداری در حال تکرار انداختن است و باید پرداخت بدهی‌ها به بانک‌ها زودتر تعیین تکلیف شود.

این گزارش را در صفحه ۸ بخوانید

می‌کند. با کمال تعجب، هم شیعیان و هم سنی‌های پزیرنده متفق‌القول هستند که توافق هسته‌ای ایران یک تحول مثبت برای کشورشان محسوب می‌شود.

در باره پذیرش روابط با ایالات متحده و اسرائیل، جامعه دو قسمت مساوی تقسیم شده است. کشور پادشاهی بحرین متحد استراتژیک غرب باقی مانده و میزبان ناوگان پنجم ایالات متحده با تقریباً هفت هزار و ۸۰۰ سرباز آمریکایی مستقر و همچنین یک پایگاه برای قدرت استعماری سابق «بریتانیا» است. یالین حال، تنها یک‌چهارم شیعیان، مانند هم‌وطنان سابق خود، به این باورند که سفر تابستانی جو بایدن به خاورمیانه پیامدهای مثبتی در منطقه خواهد داشت. برعکس، اکثریت قاطع بر این باورند که تهاجم روسیه به اوکراین عواقب فاجعه‌باری برای ژئوپلیتیک خاورمیانه در بر خواهد داشت. این امر مانع از آن نمی‌شود که بحرینی‌ها به آمریکا که اکنون متحدی غیرقابل اعتماد به حساب می‌آید، مشکوک نباشند و در نتیجه خود را نیازمند اشکال دیگری از حمایت از جانب چین یا روسیه می‌بینند.

اگرچه بحرین به همراه مراکش، سودان و امارات متحده عربی از اولین امضاکنندگان توافق‌نامه ابراهیم در سال ۲۰۲۰ برای عادی‌سازی روابط با اسرائیل بود، اما امروز نتایج این رویکرد متفاوت به نظر می‌رسد. بیش از ۶۰ درصد از مردم بحرین بدون توجه به اختلاف‌های فرقه‌ای، از هرگونه تعامل با دولت یهود خودداری می‌کنند.

در نهایت، مردم بحرین تنها خواهان بهبود وضعیت اقتصادی و اعتدال دینی هستند. در صورت تأمین این خواسته‌ها، بحرین شاهد کاهش گسستگی و بهبود انسجام اجتماعی و اجتماعی ناشی از افراط‌گرایی خواهد بود. این‌رو، جای بسی تأسف است که انتخابات صوری اخیر فرصتی به نمایندگان اکثریت مردم برای آزادی بیان و درخواست مطالبات مردم نداد.

شرایط منطقی و مشکلات داخلی بحرن باید حکومت را وادار کند تا تعداد بیشتری برای حفظ ثبات خود رعایت کند. این تعجب نیست که شیعیان بحرن نگاه خود را به سودی اریان معطوف می‌کنند و در جوامع عربی خاورمیانه، خود را حامی تفاهم بین کشورشان و تهران نشان می‌دهند. بابان‌حاجان، دستیابی به این پیشرفت محال دشوار است. زیرا حکومت بحرن تهران را بیشتر به تسویه مخالفان شیعه